Oponentský posudek habilitační práce, předložené na Teologické fakultě Trnavské univerzity v Trnave

PETER MÁLIK, *Textové opravy v Sinajskom kódexe*

Prípadové štúdie o ranej edičnej činnosti a textovej transmisii Novej zmluvy

Předmětem MÁLIKOVA bádání je *Codex Sinaiticus*, pergamenový kodex ze čtvrtého století, obsahující Starý i Nový zákon a část apoštolských otců, který byl objeven za kuriózních okolností už roku 1844 CONSTANTINEM von TISCHENDORFEM, ale zdaleka nejenom předložená práce dokládá, že je stále co na něm zkoumat. Kodex obsahuje poměrně velké množství dodatečných korektur a zejména tzv. písařské opravy jsou v posledních desetiletích předmětem intenzivního zkoumání. MÁLIK se tak řadí do významného proudu bádání, na kterém sám participuje nejenom touto prací (ve své disertaci se věnoval papyru p^{47} Chester Beatty; participuje na vydáních *editio critica magna*).

Bádání o textových opravách v Sinaiticu samozřejmě není nepopsaným listem. Velké milníky v postupu tohoto zkoumání představuje již zmíněný CONSTANTIN von TISCHENDORF, dále KIRSOPP LAKE, H. J. M MILNE a T. C. SKEAT, DAVID C. PARKER; DIRK JONGKIND. MÁLIK v úvodu práce přínos těchto autorů zasvěceně představuje a i dále s jejich odkazem zůstává v dialogu. Velkým usnadněním pro bádání i jeho kritickou reflexi je zpřístupnění kodexu na webové stránce *http://www.codexsinaiticus.org*.

Protože je však *Sinaiticus* charakteristický právě velkým množstvím těchto oprav, bylo by úplné zpracování byť jenom jeho novozákonní části daleko nad možnosti jedné monografie. V habilitační práci předkládá tedy MÁLIK výběrově tři „případové studie", jednu k Markovu evangeliu a dvě ke knize Zjevení Janovo. Přitom v případě Markova evangelia již může pracovat i s nedávno vydanou *editio critica maior*. Na analogickém zpracování Zjevení Janova se sám podílel, ale knižně má vyjít teprve v těchto dnech (květen 2024).
Obě vybrané biblické knihy jsou zajímavé tím, že se na textových opravách různou měrou podílelo vždy několik písařů.

Svou metodu MÁLIK charakterizuje jako *integrační přístup*, kde jsou paleografická a textová data analyzována holisticky (pozor, na str. 14 je překlep *ingegrační*, ale hned o řádek dále již mluví o *integračním*). Navazuje tím na způsob, kterým PARKER zpracoval *kodex Bezův*.
MÁLIK tedy nejprve analyzuje, proč a jak mohla chyba vzniknout (přehlédnutí slova na konci řádku apod.), potom kdo ji opravil (identifikace písaře podle charakteristického rukopisu, ale také podle toho, zda oprava vznikla již během psaní, *in scribendo*, nebo později, zda se oprava liší barvou či tónem inkoustu nebo řezem pera), a nakonec zda oprava vznikla podle odlišné předlohy (*Vorlage*).

První „případová studie", k Markovu evangeliu, se soustředí výhradně na tzv. rané opravy, vzniklé buď přímo při psaní nebo ještě při korekturách ve skriptoriu. MÁLIK podává přehledný soupis všech těchto chyb a oprav a ke každé připojuje vlastní analýzu vniku chyby i autora opravy. Vychází mu, že za většinou korektur je zde písař A, který je vytvořil přímo *in scribendo*, za zbývajícími písař D, který dělal korektury i po prvním písaři. Zatímco písař A nikde nepracuje s odlišnou předlohou, nebo to alespoň nelze doložit, u písaře D se v několika případech dá o jiné předloze uvažovat.

Druhá a třetí „případová studie" se věnuje Zjevení Janovu. Zatímco ve druhé analyzuje MÁLIK písařské chyby a opravy obdobným způsobem jako v případě Markova evangelia, ve třetí se soustředí na opravy pozdější a tedy řeší více i možné předlohy. Zde také vstupuje velmi výrazně do aktuální diskuse, zejména pokud jde o hypotetický vliv textu či předlohy textu, který je doložen v komentáři Andrease z Lyonu (6. století).

MÁLIK prokázal ve své práci odbornou zdatnost i orientaci v současné diskusi. Předloženou práci však považuji za přínosnou nejenom pro specializovanou odbornou obec. I pro „běžného" novozákonního badatele, který je odkázán na kritický aparát Nestle Aland, je poučením, do jaké míry mohou být různočtení typu ℵ * pouhými překlepy, a nikoliv původnějším zněním.

Pro případné knižní vydání bych jenom velmi doporučoval přehledný seznam všech zkratek. Pro čtenáře, který není přímo specialistou na *Sinaiticus*, může činit jisté obtíže například rozlišování mezi S_1 (poprvé str. 16) a S^a (např. str.105) a teprve následným listováním se ujistí, že jde pokaždé o něco jiného.
V poznámce 80 na str. 112 chybí v mém exempláři číslo stránky, na kterou má odkazovat

Práci hodnotím kladně a doporučuji k habilitačnímu řízení.

V Praze 29. května 2024

Doc. Jiří Mrázek, Th.D.
Evangelická teologická fakulta
Univerzita Karlova